

UO'K: 633,842+631+635

TAKRORIY MUDDATDA SHIRIN QALAMPIR YETISHTIRISHDA MEVALAR VAZNI VA SONIGA SUG'ORISH TARTIBI VA O'G'ITLASH ME'YORINING TA'SIRI

Rasulov Faxriddin Faxmuddinovich

Sabzavot, poliz ekinlari va kartoshkachilik ilmiy-tadqiqot instituti institut
ilmiy kotibi, q.x.f.f.d., katta ilmiy xodim

Annotatsiya. Ushbu maqolada takroriy muddatda shirin qalampir yetishtirishda meva vazni va soniga sug'orish tartibotini va o'g'itlash me'yorini mahalliy "Dar Tashkenta" va "Zarya Vostoka" navlari misolida ta'sirini aniqlash bo'yicha tadqiqot natijalari keltirilgan.

Kalit so'zlar: nav, meva soni, meva vazni, o'g'itlash, sug'orish, sug'orish tartiboti.

Abstract. This article presents the results of a study aimed at determining the influence of irrigation regime and fertilizer application rates on the weight and number of fruits during repeated cultivation of sweet peppers using the example of local varieties "Dar Tashkenta" and "Zarya Vostoka"

Keywords: variety, number of fruits, fruit weight, fertilizer, watering, watering regime

Аннотация. В данной статье представлены результаты исследования, направленного на определение влияния режима орошения и нормы внесения удобрений на массу и количество плодов при повторном выращивании сладкого перца на примере местных сортов «Дар Ташкента» и «Заря Востока».

Ключевые слова: сорт, количество плодов, вес плодов, удобрение, полив, режим полива.

KIRISH

O'zbekistonda tuproq iqlim sharoitining o'ziga xos xususiyatlari shundaki, sabzavot ekinlari turlarini ekishni to'g'ri tashkil qilinsa, bir yilda, bir yerdan ikki va uch martagacha, hatto undan ham ortiq hosil olish mumkin. Masalan: bir maydondan bir yilda ikki marta hosil olinadigan sabzavot lar ikki guruhga bo'linadi. Birinchi guruhga - ertagi muddatda ekilib erta hosil olinadigan ekinlar, karamning tezpishar navlari, gulkaram, kartoshka, sabzi, oshlavlagi, ko'k no'xat, bargli ko'kat

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIK KARANTINI

sabzavotlar, ikkinchi guruhga - takroriy ekin sifatida kechki muddatda ekiladigan kechki karam, gul karam, sabzi, turp, sholg'om, pomidor, shirin qalampir, bodring, kartoshka, lavlagi va boshqalar. Janubiy mintaqalarda karam va sabzi, piyoz, ko'katning ayrim navlarini kuzgi-qishki ekin sifatida yetishtirib juda barvaqt hosil olish imkoniyatlari ham mavjud.

Takroriy muddatda sabzavot ekinlardan mo'l hosil yetishtirish imkoniyati mavjud bo'lib, buning uchun mavjud imkoniyatlarni to'g'ri ishga solish, ertaki sabzavotlar va kuzgi boshqaliq don ekinlari hosilini yig'ishtirib olinganidan so'ng takroriy ekin ekish va parvarishlashga jiddiy e'tibor qaratish lozim bo'ladi (5).

Ma'lumki, shirin qalampir o'simligi qisqa vaqt ichida o'sib, ko'p meva tugadi. Ildiz tizimi zaif rivojlangan bo'lib, 30 sm chuqurlikkacha kira oladi. Shuning uchun namga o'ta talabchan. Tuproqda nam yetishmasa guli to'kiladi. Ayniqsa meva tugish davrida namga bo'lgan ehtiyoji oshadi.

Meva tugish davrigacha mo'tadil namlik ildiz tizimining chuqur taralishiga yordam beradi. Biroq ildiz tizimi va poyasining umumiy rivojlanish sur'ati pasayadi. Tuproqda namning yetarli bo'lmasligi barg poyalari rivojlanishiga, meva tugishi to'xtab qolishiga va mevasining maydalashib, hosilning kamayishiga sabab bo'ladi. Mevalar yoppasiga yetila boshlagan davrida ekinning suvga talabchanligi yanada oshadi, bu paytda tuproq namligi (70-80%) yuqori bo'lishi zarur (4).

MATERIALLAR VA USLUBLAR

Tadqiqotlar Sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilikda tajribalar o'tkazish metodikasi (Azimov B.J., Azimov B.B., 2002), Методика опытного дела в овощеводстве и бахчеводстве (Белик В.Ф., 1992), Методика полевого опыта (Доспехов Б.А., 1985) va boshqa uslublar asosida olib borildi (1,2,3).

NATIJALAR VA MUNOZARA

Biz tomonimizdan o'tkazilgan tajribada takroriy muddatda shirin qalampir egatlab sug'orish usulida sug'orildi. Bunda uchta sug'orish tartiboti qo'llanildi, jumladan, CHDNSN 70-80-70% nazorat, 70-80-80 va 80-80-70%. Shu bilan birga uchalla sug'orish tartiboti 4 hil oziqlantirish me'yori $N_0P_0K_0$ absolyut nazorat, 25t.go'ng+N₂₀₀P₁₄₀K₁₀₀ nazorat, 25t.go'ng+N₂₅₀P₁₇₅K₁₂₅, 25t.go'ng+N₁₅₀P₁₀₅K₇₅ bilan birgalikda hamda 2 ta mahalliy "Dar Tashkenta" va "Zarya Vostoka" navlarida olib borildi.

Shirin qalampir o'simligining ko'chatlari ekilib to'g'ri o'simlik gullay boshlagunga qadar sug'orish uchun hisobiy qatlam 0-30 sm va keyingi bosqichlarda to'g'ri suv davrining oxirigacha 0-50 sm qatlam sug'orildi.

Sug'orish tartiboti va o'g'itlash me'yoriga qarab mevalar vazni ham turlicha bo'lgan. Sug'orishdan oldingi tuproq namligi ChDNS buyicha 70-80-70% va N₂₀₀P₁₄₀K₁₀₀(+25 t.go'ng) nazorat variantida mevalar vazni Dar Tashkenta navida 92,0 g, Zarya Vostoka navida 81,5 g bo'lgan bo'lsa xuddi shu o'g'itlash me'yorida faqat sug'orishdan oldingi tuproq namligi ChDNS buyicha 80-80-70% va

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIK KARANTINI

N₂₅₀P₁₇₅K₁₂₅ (+25 t.go'ng) oziqlantirish uchinchi variantda Dar Tashkenta navida meva vazni 98,5 g yoki absalyut nazorat variantiga nisbatan 125,9 % tashkil etgan. Bunga asosiy sabab mevalar soni bo'yicha ko'rsatkich uchinchi variantda ko'proq bo'lgani. Zarya Vostoka navida meva vazni absalyut nazoratga nisbatan 138,8% ni tashkil etgan yoki 13,5 grammga og'irroq bo'lgan. Tupdagi mevalarni umumiy vazni meva soni va bir dona mevaning og'irligiga bog'liq bo'ldi (1-jadval).

1-jadval

Shirin qalampir navlarining meva vazni va soniga o'g'itlash me'yori va sug'orish tartibining ta'siri

Variant	Tuproq namligi CHDSN nisbatan %	O'g'itlash me'yori sof xolda, kg/ga	Navlar nomi	Bir tup o'simlikda, biologik pishishi arafasida mevalar ko'rsatkichi					
				Meva soni		Bir dona meva vazni		Bir tupdagi mevalar vazni	
				dona	%	g	%	g	%
1.	70-80-70 nazorat	Ab/nazorat. NOPOKO	Dar Tashkenta	4,0	100,0	71,0	100,0	284,0	100,0
			Zarya Vostoka	4,5	100,0	56,5	100,0	254,3	100,0
		N200P140K100 (+25 t.go'ng) n	Dar Tashkenta	7,4	185,0	92,0	129,6	680,8	239,7
			Zarya Vostoka	7,6	168,9	81,5	144,2	619,4	243,6
		N250P175K125 (+25 t. go'ng)	Dar Tashkenta	8,2	205,0	95,4	134,4	782,3	275,5
			Zarya Vostoka	8,4	186,7	80,0	141,6	672,0	264,3
		N150P105K75 (+25 t. go'ng)	Dar Tashkenta	7,3	182,5	76,2	107,3	556,3	195,9
			Zarya Vostoka	7,2	160,0	68,4	121,1	492,5	193,7
.2	70-80-80	Ab/nazorat. NOPOKO	Dar Tashkenta	4,2	100,0	70,0	100,0	294,0	100,0
			Zarya Vostoka	4,6	100,0	58,8	100,0	270,5	100,0
		N200P140K100 (+25 t.go'ng) n	Dar Tashkenta	7,6	181,0	94,0	134,3	714,4	243,0
			Zarya Vostoka	7,8	169,6	83,0	141,2	647,4	239,4
		N250P175K125 (+25 t. go'ng)	Dar Tashkenta	8,8	209,5	96,4	137,7	848,3	288,5
			Zarya Vostoka	9,4	204,3	82,0	139,5	770,8	285,0
		N150P105K75 (+25 t. go'ng)	Dar Tashkenta	7,4	176,2	80,0	114,3	592,0	201,4
			Zarya Vostoka	7,6	165,2	70,5	119,9	535,8	198,1

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIK KARANTINI

3	80-80-70	Ab/nazorat. N0P0K0	Dar Tashkenta	4,5	100,0	72,5	100,0	326,3	100,0
			Zarya Vostoka	5,0	100,0	60,5	100,0	302,5	100,0
		N200P140K100 (+25 t.go'ng) n	Dar Tashkenta	7,8	173,3	95,0	131,0	741,0	227,1
			Zarya Vostoka	8,0	160,0	82,5	136,4	660,0	218,2
		N250P175K125 (+25 t. go'ng)	Dar Tashkenta	9,4	208,9	98,5	135,9	925,9	283,8
			Zarya Vostoka	10,0	200,0	84,0	138,8	840,0	277,7
		N150P105K75 (+25 t. go'ng)	Dar Tashkenta	7,9	175,6	80,2	110,6	633,6	194,2
			Zarya Vostoka	6,8	136,0	74,0	122,3	503,2	166,3
		x (Ab/nazoratga nisbatan)		Dar Tashkenta	7,04	167,6	85,1	119,6	614,9
		x (Ab/nazoratga nisbatan)		Zarya Vostoka	7,24	154,0	75,3	124,4	547,3

Shirin qalampir o'simligi CHDNS buyicha 70-80-70% tuproq namligida sug'orilgan va N₂₀₀P₁₄₀K₁₀₀(+25 t.go'ng) bilan oziqlantirilgan nazorat variantida 1 tup Dar Tashkenta navidan 680,8 g, Zarya Vostoka navidan 619,4 g hosil olindi, navlar orasidagi farq 61,4 grammni tashkil etgan bo'lsa eng past natija Dar Tashkenta navida 284 g, Zar Vostoka navida 254 g 1-variant absolyut o'g'it qo'llanilmagan nazoratda kuzatildi.

Tajribaning uchinchi varianti 3-oziqlantirish me'yorida bir tup meva hosili Dar Tashkenta navida absolyut o'g'it qo'llanilmagan (ChDNS buyicha 70-80-70% va N0P0K0 Ab/nazorat) nazoratga nisbatan 238,8 % ni, Zarya Vostoka navida 277,7 % ni xamda navlar ketma-ketligim bo'yicha mos ravishda 925 g va 840 g ni tashkil edi

ADABIYOTLAR

1. Azimov B.J., Azimov B.B. «Sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilikda tajribalar o'tkazish metodikasi»./-T. O'ME. 2002. 9-11 BB.
2. Доспехов Б.А. «Методика полевого опыта». М «Колос». 1973. с. 155-180.
3. Белик В.Ф.«Методика опытного дела в овощеводстве и бахчеводстве»./ М., ВО Агропромиздат. 1992. с 30-45.
4. Shirin qalampir 100 kitob to'plami 23 kitob © "Agrobank" ATB – 2021, © Nashriyot uyi "Tasvir" – 2021 15-16 BB.
5. "O'zbekiston qishloq va suv xo'jaligi" jurnali. – Toshkent, 2025. - № 6. 15-16 bb.

